

Bazovica, ti predragi si naš dom,
roke slovenske zveste so te dale,
drag spomin na tebe nosil bom,
ponos kvarnerske lepe si obale.
Slavko Arbiter, »Bazovica«

KAŽIPOT

mesečnik slovenske skupnosti na Reki in v PGŽ

ISSN1845-5034

julij-avgust 2008

letnik IV

Kažipot

Mesečnik slovenske skupnosti na Reki in PGŽ

Ureja uredniški odbor:

Milan Grlica, Dušanka Gržeta, Marjana Mirković, Darko Mohar, Vitomir Vitaz

Podpinjol 43, 51000 Reka, Hrvatska
tel.: 324 321, 215 406, faks: 334 977

Glavna urednica: Marjana Mirković,

marjana.mirkovic@ri.t-com.hr

Tel.: 091 593 6086

Priprava, prevodi in oprema besedil

Marjana Mirković v okviru projekta Si-T

Lektorica Darka Tepina Podgoršek

Izdajateljji:

Slovenski dom KPD Bazovica, bazovica@bazovica.hr

Svet slovenske narodne manjšine Reke

Svet slovenske narodne manjšine PGŽ,

vijece-slo.pgz@ri.t-com.hr

ISSN 1845-5034

Oblikovanje: Krispin Stock

Tisk: Tiskara Sušak

Prelom in tehnično urejanje:

Krispin Stock

Mesečnik finančno podpirajo:

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu

Mesto Reka

Primorsko-goranska županija

Svet za narodne manjšine RH

Naklada je 600 izvodov

Na naslovnici: Foto-impresije, razstava. Foto: Dionis Jurić.

Karikatura: Bojan Grlica

Slovenski dom KPD Bazovica

tajništvo, knjižnica in klubske prostori

torek in četrtek: 10.00-12.00, 18.00-20.00

MePZ - vaje

ponedeljek: 18.00-21.00

Dramska skupina

sreda, po dogovoru

Folklorno-plesna skupina

torek in četrtek: 19.00-21.00

Dop. pouk slovenskega jezika in kulture

urnik bo objavljen v septembrski številki

Planinska skupina

torek: 20.00-22.00

Svet slovenske narodne manjšine Reke

sreda: 10.00-12.00

Svet slovenske narodne manjšine PGŽ

sreda: 10.00-12.00, zaprto od 15. julija do 15. avgusta

Mladinska skupina

druga in četrta sobota: 16.00

www.bazovica.hr/mladinci

Kažipot julij-marc2008,

št. 40, letnik IV

o	obvestilo.....	3
d	dogodki maj.....	5
d	dogodki junij.....	11
n	napoved julij.....	20
n	napoved avgust.....	21
n	nespregledano.....	21
a	aktualno.....	21

EGON: ZRCALO NE LAŽE

OBVESTILO

21. septembra volitve v Sloveniji

Predsednik RS Danilo Türk je za 21. september razpisal redne parlamentarne volitve. To bodo pete volitve, odkar je bila sprejeta ustava samostojne države.

Glasovali bodo lahko tudi državljani RS s prebivališčem v tujini. Informacije o vpisu v volilni imenik, glasovanju po pošti in morebitnem dežurstvu bodo objavljene na oglasni plošči v pritličju pred vhodom v Slovenski dom KPD Bazovica, Podpinjol 43 na Reki.

Marjana Mirković

Poziv predsednikom svetov/predstavnikom slovenske narodne manjšine v RH

Predsednike/predstavnike slovenske narodne manjšine v RH vabimo k dogovoru o programu in oblikovanju koordinacije vseh devetih svetov in enajstih predstavnikov.

K sodelovanju in predstavitvi problematike slovenske narodne manjšine na Hrvaškem vabimo tudi vse druge zainteresirane bralce Kažipota. Pišite nam na naslov: **Svet slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije**, Podpinjol 43, 51000 Rijeka, po elektronski pošti: vijece-slo.pgz@ri.t-com.hr ali sporočite na telefonsko številko **051 324 321** (sreda 10.00-12.00), gsm: **091 593 6086**.

Marjana Mirković

DOGODKI MAJ

27. maj

Slovenski dom KPD Bazovica, Reka
Trst je naš!

Knjigo s provokativnim naslovom Trst je naš! je ugledni slovenski zgodovinar, akademik prof. dr. Jože Pirjevec, po dveh preloženih najavah napovedal predstaviti tudi na Reki, na povabilo Sveta slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije. Osrednja tema knjige je, kot je rečeno tudi v podnaslovu, boj Slovencev za morje od leta 1848 do 1954.

Predavanje je bilo dobro obiskano, zaradi velikega zanimanja objavljamo povzetek celotne

predstavitve.

Trsta, ki so ga gradili tudi Slovenci s svojimi rokami in kapitalom, slovensko pa je tudi njegovo zaledje, sicer nismo dobili, a brez tega boja, poudarja avtor, ki je temo umeštil v širša zgodovinska dogajanja, ne bi dobili niti Kopra in obale, ki danes omogoča izhod na morje. Po vstopu Slovenije v schengenski prostor se za prebivalstvo na obeh straneh, Primorske in Furlanije - Julijske krajine, odpirajo nove možnosti za sodelovanje, pri čemer pa bo treba premostiti problem meja, ki so še ostale v miselnosti ljudi. Na to v Trstu in Gorici, pa tudi preostali Italiji, opozarjajo pojavi revanšizma in nacionalizma, ki se uporabljajo za notranjepolitične italijanske razmere, v okviru katerih je tudi s poudarjanjem vprašanja fojb prišlo do simbioze desnice in leve, kar vse predstavlja oviro v dialogu s slovensko in hrvaško stranjo.

Kot je omenil, je med pisanjem knjige prišel do novega spoznanja, ki zadeva izgubo Primorske po prvi svetovni vojni. Po njegovem mnenju je to velika tragedija za Slovenijo ne le zaradi velike izgube prebivalstva (350.000 ljudi) in četrtnje teritorija, ampak tudi zaradi dejstva, da je s tem izgubila svojo liberalno in socialdemokratsko vsebino, navzočo v Trstu, kjer klerikalizma ni bilo. Z izgubo Primorske, ki se je bojevala za preživetje, je ta tradicija propadla, v Dravski banovini je ostala najbolj klerikalna, kmečka in zaostala Slovenija. To je vplivalo na razvoj dogodkov v tridesetih letih in usodni razkol med drugo svetovno vojno znotraj ljubljanske škofije, ko se je katoliška hierarhija postavila proti Osvobodilni fronti in odločila za kolaboracijo z Italijani in Nemci. Psihološka travma, ki jo je to zapustilo v naši zgodovinski zavesti, še danes usodno bremeni slovensko narodno in politično situacijo.

O sodelovanju med slovenskim in hrvaškim narodom pa predavatelj pravi, da ga je treba pospeševati, da bi v severnem Jadranu ohranili skupne interese, ki jih ogroža sosed, ki nam pač ni vedno naklonjen. Dr. Pirjevec izraža tudi upanje, da bo Hrvaška kmalu v Evropski uniji; to bi vplivalo na odnose med državama, ki bi z nekaj dobre volje lahko rešili mejna vprašanja, ki so po njegovem mnenju obrobne pomena.

Razprava z obiskovalci je načela tudi teme, kot so fojbe in perspektive slovenske manjšine na Hrvaškem ter njena asimilacija.

»Knjiga je nastala po obilici gradiva, zbranega ob pisanju zgodovine Slovencev v Italiji in referata o razvoju slovenskega nacionalnega vprašanja v Trstu. Sprva zamišljen izbor teh tekstov naj bi pospremil uvod, ta pa je dobil štiristo namesto predvidenih osemdeset strani in izšel kot knjiga.

Govori o tem, kako so Slovenci že leta 1848, ko so se izoblikovali kot politični subjekt, imeli jasno predstavo o svojih mejah, ki naj sovpadajo z etničnimi, na zahodu je bila to meja na Soči. Legitimnost zahteve, ki je vključevala tudi Trst, pa je upravičevalo dejstvo, da je bilo mesto, ki ni bilo slovensko, umeščeno v slovenski prostor in imelo slovensko zaledje, pomembno za njegovo preživetje in prihodnost. V šestdesetih letih 19. stoletja, ko se je v Habsburški monarhiji začela kolikor toliko svobodna politična debata, je kazalo, da bo Trst postal slovenski po naravni poti. Tržaška buržoazija se je krepila in postajala samozavestna, proletariat je bil močan, razvila se je socialdemokracija, slovenski in slovanski kapital v Trstu se je povečal in pred prvo svetovno vojno se je zdelo, da bo prekosil celo italijanskega. Slovenski element v Trstu je rasel, zaustavila se je dotedanja močna asimilacija.

Slovenci so se v Trst priseljevali posebno od 18. stoletja naprej, mesto je ponujalo delo in možnosti obogatitve ter razvoja in slovenski priimki so bili močno zastopani. Vpogled v župnijske knjige v Trstu v 18. stoletju priča o tem, da je polovica vseh porok imela vsaj enega partnerja Slovenca, a ti ljudje so se asimilirali, v komuniciranju prevzeli lokalni jezik, tržaški dialekt, jezik trgovine in izgubili nacionalno zavest. Toda v drugi polovici 19. stoletja se je ta proces zaustavil, slovenski jezik v Trstu je postal močan dejavnik v kulturnem, političnem in ekonomskem pogledu. Po podatkih iz popisa leta 1910 ali 1911 je bilo v mestu že okrog sedemdeset tisoč Slovencev in če bi se ta trend nadaljeval in ne bi prišlo do prve svetovne vojne, bi Trst naravno postal slovenski, v okviru verjetno neke Jugoslavije, ki bi bila drugačna od tiste, ki se je pozneje udejanjila; bila bi znotraj Habsburške monarhije, kar so hoteli Slovenci in Hrvati, in imela bi tri glavna mesta, Ljubljano, Zagreb in Trst. Ta proces je prva svetovna vojna radikalno izničila, monarhija je propadla, Italija je na Pariški mirovni konferenci lahko nastopila s svojo tajno pogodbo, podpisano v Londonu leta 1915, ki ji je zagotavljala strateške meje, kar pomeni četrtino Slovenije, 350 000 Slovencev in 150 000 Hrvatov. In skoraj vse, kar je zahtevala, je dobila. Ni dobila Dalmacije, a kar zadeva Slovenijo, smo plačali vse. Izguba Primorske je bila s političnega, ideološkega in kulturnega zornega kota strašen udarec za slovenski narod.

A boj za Trst se je nadaljeval tudi po prvi svetovni vojni, ker so bili Slovenci prepričani, da ni bila izrečena zadnja beseda in da rapalska meja ni dokončna. V dvajsetih in tridesetih letih je prišlo do živahnega publicističnega delovanja, ki je dokazovalo njeno nepravico. Ob izbruhu druge svetovne vojne je problematika nove Slovenije, ki naj nastane po vojni, postala aktualna in, zanimivo, v obeh taborih, meščanskem in znotraj OF, so začeli govoriti o tem, kakšna bo. V prvem so že leta 1941 izdelali vrsto načrtov o prihodnjih mejah - ti so bili pogosto kar megalomanski, mejo so zahtevali pri Krminu, v Furlaniji, in mejo na Visokih Tatrah, prepričani, da nas bodo Angleži podprli, da bodo po zmagi pravičnejši, kot so bili po prvi svetovni vojni in nam dali to mejo. Vsa sreča, da niso vedeli, kaj so o tem pisali Angleži; v knjigi so navedeni dokumenti iz angleških arhivov, ki kažejo, na kako krhkih temeljih so bile te zahteve, da bomo od tujcev, zmagovalcev, nekaj dobili. Popolnoma drugačen je bil odnos OF. Kar zadeva Trst, je bila OF oz. naši komunisti dolgo časa v velikih dvomih, ali je primerno ali ne zahtevati Trst zase. Že v času prve svetovne vojne je ugleden predstavnik slovenske socialne demokracije, Henrik Tuma, pomemben advokat in mislec iz Gorice, menil, da ga ne gre zahtevati, ker je Trst preveč kompleksen za Slovenijo, postati mora avtonomno mesto, kjer naj se srečujejo narodi, ki težijo k Severnemu Jadranu, naj tukaj medsebojno v miru živijo in se razvijajo. Po njegovem mnenju bi bilo treba ustvariti univerzo, ki bi bila tako italijanska kot slovenska. In to idejo so zatem prevzeli tudi naši komunisti in trdili, da Trst zaradi svoje etnične strukture ne spada v Slovenijo. To se je spremenilo med vojno in z veliko težavo prodrlo, prvič zato, ker so ugotovili, da se samo Slovenci bojujejo v tem našem prostoru, Italijani se niso angažirali, in drugič, ker so menili, da bo Italija po vojni prišla pod anglo-ameriški vpliv, pod vpliv zahodnega sveta in da je zato toliko bolj primerno, da Trst pride pač v okvir Slovenije. To bi pomenilo, da bomo mi, Jugoslovani, socialisti, prijatelji Rusov, tu imeli pomembno pristanišče. Postranskega pomena ni niti misel, da je bil v Trstu močan proletariat, za naše komuniste še kako dragocen

v državi, kot je bila Jugoslavija, kjer ga skoraj ni bilo, tu pa je bil nukleus proletarskega gibanja, filojugoslovansko usmerjenega, ne glede na to, da so ti proletarci govorili italijanski jezik, gledali so v Jugoslavijo in si želeli vanjo, in v tem kontekstu se je tudi znotraj OF uveljavila misel, da mora Trst postati naš. Zato so leta 1944 začeli načrtno zbirati material, v kočevskih gozdovih ustanovili raziskovalni inštitut, ki ga je vodil Fran Zwitter, moj profesor, kjer so nastajale ekspertize o naši zahodni meji in mejah nasplah, pripravljali so gradivo za mirovno konferenco, in moram reči, da je slovenski narod v letih 1944 in 1945 naredil tolikšen intelektualni napor, zbral ves ta material in ga tudi objavil, da je lahko podprl svoje zahteve glede Trsta, kakor ga v svoji zgodovini ni napravil nikoli prej ne pozneje. Poleg tega je vzporedno tekla vojaška akcija, kot je znano, je Tito na Visu sredi septembra 1944 prvič javno izjavil, da želi imeti bodoča Jugoslavija nove meje, in prišel na dan s pozneje slavnim sloganom Tujega nočemo, svojega ne damo.

Pozneje je jugoslovanska vrhuška začela pripravljati okupacijo Julijske krajine, to je bila kompleksna zadeva, ki je zagon dobila po Titovi poti v Moskvo aprila 1945, ko je s Stalinom podpisal pogodbo o prijateljstvu in sodelovanju. Kot kaže - glede na to, da dostop do Stalinovega arhiva še ni možen -, mu je Stalin dal zeleno luč, da jugoslovanska armada vkoraka v Trst. Tito je takoj po vrnitvi iz Moskve začel organizirati četrto armado, ki je iz Bosne začela korakati proti Kvarnerju in Tržaškemu zalivu, da bi osvobodila te kraje. Pri osvobajanju Trsta je obenem sodeloval tudi deveti korpus partizanske slovenske vojske, in te čete so prvega maja 1945 zares vkorakale v Trst, dosegle Sočo, osvobodile Gorico, Tržič, Trbiž, Kanalsko dolino, praktično smo Slovenci dosegli vse, kar smo hoteli imeti, nikoli v naši zgodovini nismo bili gospodarji tako širokega ozemlja kot tedaj.

Na žalost se je v tistem trenutku nepričakovano začela hladna vojna, in znašli smo se v primežu porajajočega se konflikta med Vzhodom in Zahodom. Churchill se je zavedal nevarnosti jugoslovanskega komunizma. Tita in partizane je sicer dolgo časa podpiral, od leta 1943 tudi s pošiljkami orožja, hrane in z drugo pomočjo, a je proti koncu leta 1944 in posebno 1945 ugotovil, da je, kot je dejal, gojil gada na prsih, in ta gad je bil Tito. In zakaj? Ker je bil komunist, Churchill pa se je bal, da bo prišlo do stika med jugoslovanskimi in italijanskimi komunisti v severni Italiji. To bi bilo iz njegovega zornega kota zelo nevarno, zato je zahteval umik jugoslovanskih čet iz dela Julijske krajine. Prišlo je do hude diplomatske krize, Angleži in Američani so celo grozili z vojaškim posegom, Tito pa je upal, da mu bo Stalin priskočil na pomoč. Vendar se to ni zgodilo, ker se Stalin ni mogel zaplesti v odprt konflikt z Zahodom v tako občutljivem trenutku, ko so bile odprte zanj veliko pomembnejše zadeve, denimo razmejitve Nemčije, navzočnost Rdeče armade v Avstriji in še cela vrsta za Sovjetsko zvezo pomembnejših vprašanj od naše meje.

Zato se je morala jugoslovanska armada umakniti za t. i. Morganovo linijo, ki je Julijsko krajino delila na dve. Vzhodni del je ostal pod jugoslovansko vojaško upravo, zahodni, skupaj s Trstom, pa je prišel pod anglo-ameriško vojaško upravo. Angleži in Američani so sicer rekli, da še ni nič izgubljeno, češ da se bo o meji govorilo, ko pride do podpisa mirovne pogodbe z Italijo. Toda Titu je bilo jasno, da je umik iz Trsta in Gorice pomenil izgubo ozemlja, čeprav tega niso povedali in so se v naslednjih mesecih bojevali, kakor da bi lahko še kaj dobili; iz taktičnih razlogov je bilo pač treba hliniti. V tem smislu so Sovjeti zelo pomagali; sam sicer nimam ne do Stalina ne do Molotova nobene simpatije, a moram jima priznati, da sta na diplomatskem področju v drugi polovici leta 1945 in 1946 zelo odločno zagovarjala jugoslovanske mejne zahteve, kar zadeva naše ozemlje, a brez velikih uspehov.

Pred tem pa velja omeniti še en problem, ki se je nakazal v času t. i. 40 dni, v času, ko so bili partizani v Trstu in Gorici; gre namreč za problem fojb. Ta partizanska uprava ni bila tako slaba, kot se navadno reče, partizani so mesti nahranili, in to se nikoli ne pove. Vsi pozabijo, koliko hrane je prišlo iz Jugoslavije, čeprav je sama stradala, samo zato, da bi dokazali, kako dobri upravitelji so. Uvedli so tudi določeno demokracijo, sklicali so ljudske volitve, ki so - kakršne koli so pač že bile - bile volitve, ki jih pod fašizmom ni bilo. Torej so naredili marsikaj, po drugi strani pa so izgubili nadzor nad položajem in dovolili, da je prišlo do pokolov in aretacij. Te še zdaleč niso bile tako številčne, kot pravijo Italijani, češ da je bilo pobitih deset, dvajset tisoč ali več, slišati je bilo celo številko milijon! Italijani pravijo, da je bil to genocid, da so Slovenci in Hrvati pobijali Italijane samo zato, ker so Italijani, kar pomeni genocid, a to ni res. Pripravljam belo knjigo o fojbah, da bi z dokumenti dokazal, kakšna je bila situacija. Toda štiri tisoč ljudi je bilo gotovo aretiranih,

oz. aretiranih jih je bilo okrog dvajset tisoč, a je bila večina takoj izpuščena, štiri tisoč pa so jih odpeljali v notranjost in mnogi so bili zaprti v strašnem taborišču, v Borovnici pri Logatcu, drugi v ljubljanskih zaporih, nekateri so bili tudi ustreljeni, nekateri takoj - tisti, ki so sodelovali Nemci, ko so ti bili v Trstu in Julijski krajini. Ti ljudje so bili pokopani na hitro, vrženi v fojbe. Ta zadeva zelo bremeni naše odnose z Italijo danes, predvsem zato, ker Italija to premišljeno izkorišča in izrablja v trenutku krize, v kateri se je znašla, in nekako »cementira«¹ javno mnenje. In kaj je lažje, kot da najdeš zunanjega sovražnika - in to smo Slovenci in Hrvati. V tem kontekstu bi rekel, da je velika napaka med našima državama, da se prepirata in sta v diplomatskem sporu, ker imamo interes, da sodelujemo, saj imamo istega sosesa, ki nam ni prijazen, in ta sosed je Italija.

Pariška mirovna konferenca je bila kompromisna rešitev, dobili smo kolikor toliko zadovoljivo novo mejo, ki je tekla od gore Peč na tromeji z Avstrijo, po grebenu gorske verige nad Sočo do Brd, dobili smo del Brd, nato je meja obšla Gorico, ki je pripadla Italiji, in se skoraj dotaknila Tržaškega zaliva pri izlivu Timave, praktično pri Devinu. Od Devina do Novigrada v Istri so velike sile sklenile, da bodo organizirale Svobodno tržaško ozemlje (STO), kot vmesno državico, ki naj bi nekako zadovoljila vse oz. storila tako, da nihče ne bi bil preveč nezadovoljen, ne Slovenci, ne Hrvati, ne Italijani.

Za nas, Slovence, bi bil nastanek STO katastrofa, ker bi izgubili neposreden dostop do morja. Na srečo do ustanovitve STO nikoli ni prišlo, ker so se odnosi med Jugoslavijo in Zahodom leta 1946 in 1947 zelo poslabšali in Jugoslavija je bila na črni listi ameriške zunanje politike. Za ilustracijo naj navedem dogodek iz avgusta 1946, ko je Tito ukazal prisilen pristanek ameriškim letalom, ki sta leteli nad njegovo vilo na Bledu. Eno je pristalo brez večjih incidentov, drugo pa se je zrušilo in pri tem sta življenje izgubila ameriška pilota. To je bilo najhujše vojaško dejanje, ki se je zgodilo po koncu druge svetovne vojne. Reakcija Američanov je bila, da so recimo v potne liste svojih državljanov udarili žig z navedbo, da lahko potujejo po vsem svetu, le v Jugoslavijo in Mongolijo ne smejo. Jugoslavija je bila res na črni listi, odnosi z Zahodom so se strašno poslabšali in kazalo je, da bo prišlo do oboroženega napada. Jugoslavija je bila videti kot predstraža sovjetskega bloka in je bila v tem smislu tudi nagrajena, kajti ko je Stalin septembra 1947 ustanovil Informbiro, družino evropskih komunističnih partij, je za sedež določil Beograd, ki bi tako za Moskvo postal center mednarodnega komunizma. Toda prav v tem času so začeli naraščati spori med Stalinom in Titom, kajti prvi je bil zelo previden človek in zelo realističen politik, Tito pa je vodil zunanjo politiko, ki je bila preveč drzna, tako v Grčiji kot drugod po Balkanu. Zato je Stalin sklenil, da se bo Tita in sodelavcev znebil. Mislił je, da bo to preprosto in da bo zadostovalo, če KPJ izključi iz Informbiroja, da se bo partija oz. njen vrh podrl in bo te ljudi mogoče nadomestiti z drugimi, zvestejšimi.

Tito pa je bil zmožen preživeti ta grozni šok, in ko je 28. junija 1948 prišlo do izjave Informbiroja in izključitve KPJ, so Tito in sodelavci obstali - tudi zato, ker so jih zahodni zavezniki takoj začeli podpirati, saj so se zavedali, kako pomembno je imeti neko komunistično državo, ki je razkolniška, državo, ki brani morebiten prehod črt Rdeče armade iz Panonske v Padsko nižino. Bilo je pomembno imeti vojsko, ki je zmožna braniti ljubljanska vrata, in v tem kontekstu je Jugoslavija za Zahod postala zelo pomembna in bila deležna njegove pomoči, najprej finančne, zatem v hrani, pozneje tudi v orožju. Jasno, da je zato tržaško vprašanje postalo popolnoma postransko. Do leta 1948 je bil Trst središče in tista trdnjava, ki naj bi branila Zahod pred socializmom, zdaj je to naenkrat postala vsa Jugoslavija. Angleži in Američani so zgodaj začeli razmišljati o tem, da bi razdelili STO, ki je obstajalo le na papirju. Cona A, kjer so bili oni, naj bi s Trstom prišla pod Italijo, Cona B, s Koprom, Mačom, Bujami, naj bi ostala znotraj Jugoslavije. Začeli so vrsto diplomatskih pogovorov, ki so potekali večinoma v strogi tajnosti. Zapletlo se je, ker Italijani takšne rešitve niso želeli sprejeti in so še vedno upali, da bodo dobili Istro in mesteca na njeni obali, njihova zamisel o delitvi je bila ta, da bi Slovenci dobili zaledje, Bazovico, Nabrežino, vse naše slovenske vasi na Krasu, Italijani pa bi ohranili morje. To za Slovence ni bilo sprejemljivo. Slovenci in Jugoslovani so dolgo časa mislili, da bi morda v Škedenju, ki je zadnja slovenska vas, ustvarili posebno pristanišče

in bi ga z železnico povezali prek Bazovice do Sežane. Tako bi Slovenija imela svoj dostop do morja in v prid te rešitve je bil Tito pripravljen Italijanom morebiti prepustiti Koper in Piran.

Na srečo je to padlo v vodo; leta 1953 so se razmere zaostrele in konec avgusta so Italijani premaknili svoje čete na jugoslovansko mejo, Jugoslovani pa so vpoklicali svoje čete in jih poslali na Cono B in Kras. Naenkrat sta se druga ob drugi znašli dve vojski, italijanska in jugoslovanska, zelo sovražno nastrojeni druga do druge in kazalo je, da bo prišlo do spopada, ki ga nihče ni želel. Posledica vsega je bila končno odločitev, da bodo v Londonu zastavili tajne pogovore o dokončni rešitvi vprašanja. Začeli so se februarja 1954, trajali do konca septembra 1954. Najprej so se sešli samo Angleži, Američani in jugoslovanski predstavnik v Londonu, to je bil Vladko Velebit. Izdelali so načrt, kako naj bi razdelili STO, angleška in ameriška stran sta ga ponudili italijanski, in kompleksna debata je potekala od konca maja do septembra 1954. Pod pritiskom Washingtona in Londona so pač morali dobiti rezultat in ta je bil delitev STO med Italijo in Jugoslavijo. Z uradnega zornega kota, de iure, je STO ostalo pri življenju. De facto pa je Cona A s Trstom pripadla Italiji, Cona B s Koprno, Umagom, Bujami pa Jugoslaviji - mejo so malo popravili v našo korist. Američani so obljubili veliko finančno pomoč za gradnjo pristanišča v Kopru, jo tudi izplačali, a ta do Kopra ni prispela, denar se je zagostil v Beogradu.

Kljub temu se je v naslednjih letih koprsko pristanišče začelo širiti. Znašli smo se v položaju, ki je bil pomemben za slovenski narod, ker sta se državi dogovorili, da bo meja odprta. Mi, ki smo živeli ob meji, smo dobili prepustnice in z njimi svobodno prehajali iz ene države v drugo, a to ni bilo pomembno le za nas, marveč za celoten slovenski narod, ker je bila Slovenija edina enota znotraj Jugoslavije in socialističnega sveta, ki je imela kolikor toliko odprto mejo z Zahodom. Skozi to mejo je prihajalo vse, tihotapstvo na debelo, kupovali smo stvari, ki so bile v Jugoslaviji cenejše in jih nosili dol, in Jugoslovani so prihajali v Trst po nakupih. A ne gre samo za dobrine, ampak za ideje, in Trst je kar naenkrat znova postal pomembno kulturno središče za Slovence. Tam se je lahko mislilo in razpravljalo drugače, bolj odprto in svobodno kot v osrednji Sloveniji, kar je vse vplivalo na nadaljnji razvoj slovenskega naroda.

Poudariti pa velja, da je koprsko pristanišče za Slovence odločilnega pomena, ker smo tako ustvarili gospodarsko os od Maribora prek Ljubljane do Kopra, s čimer smo se uprli oz. izničili poskuse, da bi se uveljavila gospodarska os od Jesenic prek Ljubljane v Zagreb, Beograd in do Skopja. To pomeni, da smo se začeli gospodarsko usmerjati proti Zahodu in vključevati v tamkajšnje trende. Ves ta proces pa je bil za nas kot narod odločilnega pomena, ker nam je zgodaj, že leta 1955, odprl vrata in mejo na Zahod in dal možnosti, da razvijemo naše gospodarstvo v simbiozi z zahodnim svetom. Boj za Trst torej ni bil zamen; nismo dobili Trsta, dobili pa smo Koper in vse tiste pozitivne rezultate, povezane s tem bojem. Slovenci smo v tem boju že zelo zgodaj zastavili idejo o svoji državi, s točno določenimi mejami, najprej seveda znotraj Habsburške monarhije, pozneje smo mislili, da bi ta država lahko obstajala znotraj Jugoslavije, a je ideja propadla. Zdaj smo na svojem, v novi situaciji, v kateri Trst nima več tiste vloge, ki jo je imel, ker imamo Koper, ki nam odpira okno v svet, a če bomo znali izrabiti potenciala, ki obstajajo v tem severnojadranskem prostoru, in tu mislim tudi na Reko, in znali uskladiti svoje napore, bomo lahko še veliko dosegli!«

Predavanju je sledila razprava in začel jo je **Boris Rejec** z vprašanjem, kako se je v času STO odrejala meja med Slovenijo in Hrvaško. Po besedah dr. Pirjevca je na to temo dosti poročil in razprav, omenil je dolgo razpravo Boga Grafenauerja, Fran Zwitterja, ki je vodil raziskovalni inštitut 1944 in 1945 in se je tudi ukvarjal s tem, pa je trdil, da so se za mejo odločali na podlagi prisotnosti cirilo-metodijskih šol na Obali. To so bile zasebne osnovne šole še pod Avstrijo in zadnji zaselek s to šolo je bila Lucija. Druga teza pa je, da so se predstavniki

ZAVNOH-a in OF leta 1944 srečali v vasi Korte nad Koprno in - da si ne bi hodili v zelje -, določili, naj meja poteka bolj ali manj tu, kjer teče. Jasno, da je ta meja težko določljiva, ker so v tistem obalnem pasu pravzaprav živeli Italijani in tako slovenska kot tudi hrvaška navzočnost ni bila močna in izrazita. Meja je bila torej posledica administrativne določitve in dr. Pirjevec je prepričan, da bi Kardelj, če bi jo zahteval, takrat dobil Savudrijo. V tistem trenutku res ni bilo pomembno, kje natančno bo meja med Slovenijo in Hrvaško, takrat je

bilo vse naše. Meje na morju niso določali, to je bilo jugoslovansko, in leta 1945 in 1946, ko so se določale te meje, tu ni bilo spornih vprašanj, drugod pa so bila, npr. meja med Hrvaško in Srbijo recimo. Tukaj spornih problemov takrat ni bilo, ker so bili vsi prepričani, da bo Jugoslavija večna.

Nado Kozina iz Portoroža je zanimalo, ali odhajanje slovenskih intelektualcev iz Trsta v Koper pomeni oženje slovenskega etničnega ozemlja oz. umik Slovencev iz Trsta?

Dr. Pirjevec je ob tem omenil sebe kot primer profesorja, ki je imel zagotovljeno mesto na tržaški univerzi, a se je preselil na gmotno manj udobno na koprski univerzi. Odločitvi so botrovali v glavnem patriotski razlogi v prepričanju, da je pomembno sodelovati pri oblikovanju tega univerzitetnega centra, ki krepí našo navzočnost na Obali. Koper je bil dolgo kulturno zapuščen, rasel je le gospodarsko. V minulih petnajstih letih pa se je spremenil, ustvarjeno je močno kulturno središče z univerzo in vrsto ustanov, živahen utrip središču mesta daje množica mladih. Iz Trsta v Koper na univerzo pa prihaja tudi več mladih predavateljev, tudi zato, ker takšnega mesta v Trstu ne bi dobili. V določenem smislu to verjetno pomeni tudi siromašenje tržaškega kulturnega življenja.

Vprašanje je, kakšen bo nadaljnji razvoj v tem prostoru. Pred Slovenci je velik izziv, da izdelamo kulturno ponudbo, ki bo kos italijanski in njenemu močnemu pritisku; veliko je vložnega v tržaško univerzitetno infrastrukturo, a to ni samo univerza, gre še za celo vrsto inštitutov in ustanov, ki so v določenem smislu spremenili podobo Trsta. Pred nami je vprašanje, ali se bomo znali uveljaviti in obstati, da nas ne poplavi italijanska navzočnost.

Livijo Sikur Zorman iz Portoroža je zanimal pristop k obravnavi fojb in Bela knjiga, ki jo v tej zvezi pripravlja dr. Pirjevec.

Predavatelj je problematiko fojb opredelil v dve različni epizodi: najprej, v času brezvladja po kapitulaciji Italije, je šlo za maščevanje, ki je razumljivo, ker so bili Istrani stoletja tlačeni. Meščani, Italijani, so nanje gledali kot na Sc-iave, kar je povzročalo grozen psihološki in socialni pritisk. O tem pričajo knjige Vladimirja Nazorja *Povesti iz Istre*, izšle pred prvo svetovno vojno, in Veli Joža. Ob propadu Italije so ljudje pobili približno 500 ljudi, fašistov, lokalnih velikašev, šlo je za maščevanje, to je

bila spontana reakcija.

Maja leta 1945, ko so jugoslovanske čete prišle v Trst in Gorico, pa so fojbe dobile drugačen vidik, ker je šlo za akcijo, načrtovano z vrha - vodila sta jo OZNA (Odbor za narodno zaščito) in KNOJ (Komite za narodno osvoboditev Jugoslavije) - in usmerjeno proti silam, ki so bile nasprotno jugoslovanski rešitvi tržaškega vprašanja, in te sile so bili očitno Italijani, a predvsem tisti v uniformah. Jugoslovani so se leta 1945 resno bali morebitnega spopada z Angleži in Američani, zato je bilo treba odstraniti te sile, ki bi v primeru spopada stopile na stran zahodnih zaveznikov. Fojbe je mogoče razumeti v tem kontekstu ideološke ali politične čistke. Ni pa šlo za etnično čistko, kot pravijo Italijani, niti ni bilo toliko žrtev, kot jih navajajo oni, in te tudi niso bile nedolžne. V preteklih letih je bilo zbrane precej dokumentacije v britanskih in slovenskih arhivih, nedavno v Beogradu, poleti pa sledi pregled osmih škatel arhivskega gradiva o fojbah v Washingtonu in verjetno bo marsikaj prišlo na dan. Želim samo pokazati resnico, pravi dr. Pirjevec, in Bela knjiga bo dokaz za tistega, ki se želi objektivno seznaniti s problematiko. »Objavljena bo v slovenskem in angleškem jeziku, iščem še dovolj pogumnega italijanskega založnika, v stiku pa sem tudi z zgodovinarjem Petrom Strčićem, da bi sodelovali tudi Hrvati in bi to vprašanje obdelali v celoti.«

Odziv ene izmed obiskovalk, **Zorke Gergolet**, pa je obudil spomin na fašizem ter pričevanje o vojnem času in usodnih majskih dneh leta 1945 v Trstu. Tja je prišla s skupino mladincev iz domačega Doberdoba. Kot je povedala, so jih ob prihodu partizani opozorili, naj se zaradi varnosti raje vrnejo, ker so jih meščani obmetavali s kamni, posodami z vrelim oljem in steklenicami z vodo, pri čemer je bilo tudi več smrtnih žrtev. Po mnenju predavatelja gre za dogodke, ki bi jih veljalo še raziskati.

Na vprašanje **Livije Sikur Zorman** o vlogi Slovenije pri reševanju teh vprašanj pa je dr. Pirjevec menil, da oblast, ki jo imamo sedaj in ki je tako protipartizansko usmerjena, tega problema ne čuti in ga zanemarja, češ, partizani so tako ali tako počeli pokole in o tem ni kaj razpravljati. Ne zaveda se, da je v italijanski tezi o genocidu tudi ost glede naše meje, kajti če je ta posledica genocidnega dejanja, ki ne zastareva, potem nima nobene veljave.

Nado Kozina je zanimala usoda slovensko-

italijanske zgodovinske komisije. Ta naj bi preštudirala odprta sporna vprašanja in izdelala pregled slovensko-italijanskih odnosov od konca 19. stoletja do leta 1954. Komisija se je sestajala, pisala poročila in na koncu izdala dokument, ki je najobjektivnejši prikaz slovensko-italijanskih odnosov. Poslan je bil obema zunanjima ministroma, a gre za preveč objektivni dokument, ki ruši idejo, da smo Slovani barbari in da so Italijani *brava gente*. Za italijansko javno mnenje in politiko je bil ta dokument šok, ki ga niso hoteli sprejeti, ne objaviti in ne poslati v šole, objavili smo ga samo Slovenci. Prišlo je še do imenovanja hrvaško-italijanske zgodovinske komisije, ki naj bi počela isto, a ta se je sestala le enkrat samkrat. Hrvati pravijo, da je naš dokument tako dober, da bi ga lahko tudi oni sprejeli za svojega, ker govori o istem problemu, in ga bodo predvidoma objavili v hrvaškem prevodu.

Poročilo italijansko-slovenske zgodovinske komisije je v celoti objavljeno na spletni strani na naslovu:

www.kozina.com/premik/porslo1.htm

Marjana Mirković

Zmagoslavna povorka maja 1945 na Glavnem trgu v Trstu. Fotografija je iz knjige Trst je naš!

28. maj

Hrvaški inštitut za zgodovino, Zagreb
Zavezništva in delitve »planinskih Hrvatov«
in »primorskih Slovencev«

V Zagrebu so predstavili hrvaško izdajo knjige Zavezništva in delitve, Razvoj slovensko-hrvaških političnih odnosov v Habsburški monarhiji 1848-1918 avtorja dr. Andreja Rahtena. Dogodka se je udeležil tudi veleposlanik RS v RH dr. Milan Orožen Adamič.

Knjiga je izšla leta 2005 v založbi Nova revija

v zgodovinoisni zbirki Korenine in prinaša pogled na omenjene politične odnose, ki so nihali od prijateljstev do razhajanj, kar ni bilo odvisno samo od medsebojnih razmerij, ampak od vpetosti obojih med Dunajem in Budimpešto, z Ljubljano in Zagrebom vmes. Marsikatera korenina takratnega časa sega s svojimi poganjki do današnjih dni, so ob izidu zapisali na spletni strani založnika. Več: www.matica.hr, www.nova-revija.si

Marjana Mirković

Avtor ni zamolčal kontroverznega odnosa Stranke prava do Slovencev, od katerih so pravaši zahtevali združitev s Hrvati pod skupnim hrvaškim imenom, češ da gre samo za »planinske Hrvate«. Slovenska stran seveda ni ostala dolžna in je Hrvate razglasila za - »primorske Slovence«, je v Hrvaški reviji (2006/2) zapisal Zlatko Matijević.

Foto: www.isp.hr

30. maj

Svet slovenske narodne manjšine Reke
Mag. Tadej Brate
Železniško vozišče na Reki

Prvo letošnje predavanje v organizaciji sveta na mestni ravni je pripravila predsednica Dušanka Gržeta. Naletelo je na nepričakovano dober odziv, zato ga bomo v celoti povzeli in objavili v septembrski številki Kažipota.

Marjana Mirković

S takšnimi predavanji ste pri nas dobrodošli vsako leto! Predsednica sveta na mestni ravni Dušanka Gržeta, predavatelj mag. Tadej Brate in predsednik KPD Bazovica Vitomir Vitaz. Arhiv KPD Bazovica.

30. maj
Svetovni slovenski kongres, Ljubljana
SLOMAK - INV

Predstavniki Slovenske manjšinske koordinacije SLOMAK, ki združuje predstavnike slovenskih krovnih organizacij v Italiji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem, so se sešli na srečanje z vodstvom Inštituta za narodnostna vprašanja (INV). Obravnavani temi - delovanju inštituta in prednostnim nalogam oz. interesom SLOMAK-a -, pa bo namenjena tudi posebna konferenca.

Seje se je udeležila tudi znanstvena svetnica na INV-ju dr. Vera Kržišnik - Bukić in v krajšem pogovoru med drugim dejala, da SLOMAK z neustreznega izhodišča ocenjuje dejavnost inštituta, ki sodi v humanistiko kot področje med znanostjo in kulturo ter nikakor ne more biti podaljšana roka koordinacije, ki je neformalna oblika povezovanja in tudi ne razpolaga s sredstvi za raziskovanje. Poudarja, da je INV v posebnem položaju in da delo njegovih dvajsetih raziskovalcev ni sistemsko financirano. Tudi tokrat se je odločno zavzela za pozitivno diskriminacijo Slovencev na Hrvaškem in opozorila na že znana dejstva, da gre za klasično novo in edino pravo manjšino, pa tudi edino zamejstvo po vstopu Slovenije v schengensko območje. Prav zato je ta manjšina, ki nima svoje tradicije in nobenih ustanov, potrebna dodatne pomoči, tudi v okviru raziskovanja. Dr. Vera Kržišnik - Bukić je še opozorila, da položaj Slovencev na Hrvaškem ni odvisen od raziskovanja, ampak od odnosov med državama, ti pa so čedalje slabši in posledično pospešujejo proces asimilacije.

Po njenem mnenju ima koordinacija možnosti predvsem prek Sveta za zamejstvo vplivati na vlado in ministrstva ter v tej zvezi tudi na povečanje proračunskih sredstev v raziskovalne namene nasploh. SLOMAK pa je pozvala, da se posebej zavzame za slovensko narodno manjšino na Hrvaškem.

Na poznejši novinarski konferenci je predsednik SLOMAK-a Rudi Pavšič med drugim izjavil, da od nove slovenske vlade, oblikovane po jesenskih volitvah, pričakujejo imenovanje ministra za Slovence v zamejstvu in po svetu. Izrazil je tudi nezadovoljstvo nad finančnim stanjem in poudaril, da »ni mogoče razmišljati o razvoju skupnosti, če ni tudi primernih finančnih sredstev«. Povedal je, da so predla-

gali tudi ustanovitev delovne podskupine, ki bi v programskem svetu RTV Slovenija skrbela za poročanje in informiranje Slovencev v sosednjih državah. Ob tem je opozoril na težave, ker rojaki v Italiji, predvsem na Videmskem in v Benečiji, ne morejo spremljati programov RTV Slovenija.

Tega, da programov ne moremo spremljati tudi na Hrvaškem, Rudi Pavšič žal ni omenil (pismo na to temo mu je v imenu Sveta slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije julija lani poslala urednica, op. ur.), enako kot tega vprašanja posebej ni izpostavil predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darko Šonc, ki je za Radio Slovenija 1, oddajo Sotočja, ob tej priložnosti med drugim znova opozoril, da nerešeni odnosi med državama slabo vplivajo tudi na odnos do slovenske manjšine na Hrvaškem nasploh.

Omenjena stališča bo SLOMAK posredoval tudi Svetu za zamejstvo, za obravnavo na jesenski seji.

Marjana Mirković

Kdaj obljubljeno raziskovalno jedrce na Reki? Državni sekretar Zorko Pelikan. Foto: Marjana Mirković.

31. maj
Filodrammatica, Reka
Pridi gola na večerjo, komedija
Dramska skupina DPD Svoboda,
Loška dolina

Na vzpodbudo in v organizaciji Marijane Košuta, večletne tajnice KPD Bazovica, so se na Reki prvič predstavili člani dramske skupine Delavskega prosvetnega društva (DPD) Svoboda Loška dolina. Uprizorili so nam komedijo Pridi gola na večerjo avtorja Marca Camolettija. Režiral jo je Borut Zakovšek, tudi igralec v eni

od glavnih vlog, poleg njega pa so nastopili še Andreja Buh, Tanja Mlakar, Rosana Trubačev, Niko Ožbolt in Jakob Levec.

Dvorana Slovenskega doma KPD Bazovica je premajhna za postavitev potrebne scenografije in kulis, brez katerih komedije ni mogoče v celoti odigrati, zato je nastop potekal v dvorani Filodrammatice na reškem Korzu.

Dvorana, ki lahko sprejme več sto gledalcev, je bila skoraj nabito polna, obiskovalci pa so zelo zavzeto in aktivno spremljali komične zaplete in ljubezenske dogodivščine zakonskega para in njegove družbe. Soproig Bernard se namreč zaljubi v lepo manekenko in ji želi ob njenem rojstnem dnevu pripraviti zabavo v svojem vikendu. Za vsak primer povabi še družinskega prijatelja Roberta. Da bi večer bil ugoden in večerja intimna, naroči tudi kuharico. Telefonski klic, ki ga pomotoma prevzame njegova žena Jacqueline, pa mu podre vse načrte in ustvari obilo komičnih obratov in presenetljivih odkritij. Na koncu vse skrivnosti ostanejo neodkrita ... Happy end!

Igra je trajala skoraj dve uri in nas ves čas zadrževala v komični napetosti in pričakovanju končne rešitve konfliktna intrigantne situacije, do katere pa le ni prišlo. Iskreno smo se nasmejali. Občinstvo je med igro spontano ploskalo. Igralci so bili zelo dobri in na koncu zaslužen prejel dolg in prisrčen aplavz.

Prijetno druženje se je s pogostitvijo in pravo večerjo nadaljevalo v restavraciji na ladji Arca Fiumana, zasidrani v reški luki.

Zdenka Jelovčan

O omenjeni komediji objavljamo še del komentarja, ki ga je novembra lani kot selektor Linhartovega srečanja zapisal igralec Gorazd Žilavec:

Gledališka skupina DPD Svoboda iz Loške doline je gledališka skupina, v kateri bi hotel sodelovati najbrž vsak ljubiteljski igralec. To je skupina, ki jemlje *svoje delo* zelo resno, vendar z veliko *dozo* razigranosti, zabave in sproščenosti. Celotna skupina se zaveda, da je ukvarjanje s teatrom »*strogo resna zaje... cija*«. Z eno besedo, celotni skupini je teater in ukvarjanje s teatrom - »*rock and roll*«! In to se na odru *prekleta dobro* opazi! Pravi užitek je gledati slehernega člana tega društva. Prav vsakemu (na odru) sije iz oči veselje do igranja, do »*biti nekdo drug*«, do tega, da izživi svojo

igralsko domišljijo na odru ... In to je to, kar je pri igri in za igralca najpomembnejše! Temu se reče »prava igralska strast«!

...

Res pa je tudi, da ima gledališka skupina DPD Svoboda že zelo dolgo tradicijo ljubiteljskega ukvarjanja s teatrom (če ne eno daljših pri nas), in seveda tudi to govori v prid nivoju delovanja skupine.

...

Pridi gola na večerjo je tipična situacijska komedija, polna zapletov in spleta nenavadnih situacij. In za ta tip komedije je potrebno veliko igralske discipline in natančnosti ter režijske domiselnosti, če želimo, da komedija *rata* tako, kot mora.

Teatru Svoboda je predstava nedvomno

ratala!

Arhiv DPD Svoboda, povzela Marjana Mirković

DOGODKI JUNIJ

1. junij

Dom na Vidmu, Ilirska Bistrica
Občinska revija pevskih zborov in skupin

Na prvem koncertu v okviru letošnje revije je nastopil tudi MePZ KPD Bazovica, ki ga vodi Franjo Bravdica.

O reviji, ki sta jo organizirala ilirskobistriški Javni sklad za kulturne dejavnosti in KŠD Koseze, več v prihodnji številki.

Marjana Mirković

3. junij

10. veslaška regata, Reka

Fakulteta za pomorstvo reške univerze je organizirala jubilejno, deseto reško veslaško regato, na kateri sta program vodila Meri Maržič Roman in Albin Režič. Meri Maržič Roman, večletna članica KPD Bazovica, je poslala tudi poročilo o tem dogodku.

Deseta jubilejna veslaška regata na Reki

Tekmovanje se je začelo ob dveh popoldne, ob šestih so regato slovesno odprli in sledilo je skupno tekmovanje v reškem pristanišču, od Rive Boduli do De Franceshijevega pomola. V štiriindvajsetih veslaških ekipah in enakem

število tekem se je več kot 370 veslačev in veslačev pomerilo v štirih kategorijah: fakulteta za pomorstvo, mednarodna, ženska in revijska. Na tradicionalnem tekmovanju so v mednarodni konkurenci sodelovali tudi študentje in študentke fakultete za pomorstvo in promet iz Portoroža.

V uradni konkurenci pomorskih fakultet v mornarskem veslanju so prva tri mesta osvojili študenti reške fakultete za pomorstvo, s skupinami Stilisti, Pomorstvo in Kompas. V mednarodni konkurenci so zmagali študentje fakultete za pomorstvo in promet iz Portoroža, sledili so jim dijaki srednje šole za pomorstvo iz Bakra in študenti reške fakultete za pomorstvo. V ženski konkurenci je bila najuspešnejša ekipa študentk fakultete za pomorstvo in promet iz Portoroža, drugo mesto je pripadlo ekipi reške fakultete za pomorstvo in tretje dijakinjam šole iz Bakra. V revijskem delu je prvo mesto osvojila ekipa Old Stars, z nekdanjimi diplomiranci reške fakultete za pomorstvo, drugo ekipa Sir, ki jo sestavljajo člani reške Zveze tabornikov, tretje pa predavatelj na reški fakulteti za pomorstvo.

Študentke in študentje obeh ekip fakultete za pomorstvo in promet iz Portoroža so bili zelo ponosni na zmago, doseženi v dokaj močni letošnji konkurenci, ob podelitvi medalj in pokalov pa jim je čestital tudi predsednik organizacijskega odbora Albin Režić. Petnajstčlanski ekipi iz Slovenije vodita Matejka Vovk in Dejan Nadrah, imenujeta pa se Portorožanke in Portorož. V krajšem pogovoru z Marijo Donadić so študentke med drugim povedale, da je fakulteta za pomorstvo in promet Portorož integralni del Univerze v Ljubljani, da so na Hrvaškem že večkrat nastopale, so vsestransko aktivne in odlične pri študiju, v času tekmovanja in treningov jim gredo na roke tudi profesorji, za veslanje pa so se odločile, ker so v dobri kondiciji in imajo svojega trenerja, s katerim štirikrat tedensko trenirajo ta šport, ki je precej naporen - štirimetrsko

Portorožanke v borbi za prvo mesto. Foto Sluga.

veslo je namreč težko več kot petnajst kilogramov. Študentje pa so povedali, da tekmujejo v mednarodni konkurenci, posamezni člani se, tako kot v ženski ekipi, različno dolgo ukvarjajo s tem športom, a večina že več kot pet let, trenirajo enako kot ženski del, ki mu priznavajo, da ne zaostaja za njimi. Po besedah njihovega trenerja je vse, kar je treba, le dobro obvladati tehniko veslanja, pa gre brez težav. Ali, kot pravi slovenski pregovor, vaja dela mojstra.

Meri Maržić Roman

Prevod in priredba Marjana Mirkovič

5. junij Medkulturni dialog, rasizem in migracije Univerzitetno in raziskovalno središče Novo mesto

V okviru leta medkulturnega dialoga in predsedovanja Slovenije Evropski uniji je v Novem mestu potekal posvet Medkulturni dialog, rasizem in migracije, ki ga je pod pokroviteljstvom Evropske komisije organiziralo Slovensko društvo za inovativno politologijo SIDIP.

Srečanja, ki je v spremljajoči razpravi med drugim izpostavilo aktualno romsko problematiko, so se udeležili tudi predstavniki Islamske skupnosti v Sloveniji in Afriškega centra, vendar pa - presenetljivo ali ne - ni bilo nikogar iz Mestne občine Novo mesto. Moderatorja sta bila Nina Benda in Uroš Pinterič.

Prvi del z naslovom Pomen medkulturnega dialoga pri preprečevanju rasizma in nestrpnosti v EU je izpolnil uvodni nagovor poslanca Državnega zbora RS Aurelia Jurija na temo manjšine v Evropi. Poudaril je problem italijanske manjšine, ki ima po njegovih besedah v Sloveniji formalno sicer vzorno zaščito, a je žal ne spremlja ustrezna finančna podpora, nujna za uresničevanje posebnih pravic. Poudaril je pomen čezmejnega in regionalnega povezovanja in sodelovanja ter opozoril na sovražni govor, ki si - zlasti v zvezi s Hrvaško -, korak za korakom v Sloveniji utira pot in čedalje bolj postaja del vsakdanje komunikacije. Kot pravi Juri, gre za »neverjetno lahkotnost sramotnih obtožb«, ki jih spremlja nerazumljiv molk prisiljenih.

V poznejši razpravi je bila v ospredju predvsem aktualna romska problematika, drugi predavatelj, dr. Boris Jesih z Inštituta za narodnosna vprašanja v Ljubljani, pa je spregovoril

Aurelio Juri: Sovražni govor čedalje bolj postaja del vsakdanje komunikacije. Levo dr. Boris Jesih.
Foto: Marjana Mirković

na temo večkulturnosti. V času globalizacije, ko se postavlja zahteva po varovanju jezika, prihaja do novega pojmovanja čezmejnih odnosov, osamosvojitve Slovenije pa je prinesla nov položaj slovenske manjšine v sosednjih državah in novo slovensko manjšino na Hrvaškem, je dejal. O njenem statusu v stroki ni soglasja, a brez poimenovanja so tudi t. i. nove manjšine v Sloveniji, kar je po njegovem posledica tega, da so med sprejemanjem temeljne zakonodaje v RS pač bili »taki časi« in »etnične pluralnosti, ki je res širša, se tedaj ni posebej opredeljevalo«. Na vprašanje urednice Kažipota, kaj misli o opredelitvi statusa Slovencev na Hrvaškem pa tudi pripadnikov nekdanjih jugoslovanskih republik v Sloveniji danes in ali se v ozadju neresenja teh zadev morda ne skriva vprašanje recipročnosti, pa je dejal, da je odgovor na to »vsebinskopolitične narave«. Po njegovih besedah je Slovence na Hrvaškem na nekaterih obmejnih prostorih vsekakor moč opredeliti za tradicionalno in avtohtono slovensko narodno manjšino. Izrekel pa je kritiko na račun dokumentov, ki jih je za področje izseljenstva in zamejstva sprejela Slovenija, to so Zakon o odnosih RS s Slovenci zunaj njenih meja (2006) ter Resolucija o odnosih s Slovenci po svetu (2002) in Resolucija o položaju slovenskih avtohtonih manjšin v sosednjih državah in s tem povezanimi nalogami državnih in drugih dejavnikov (1996). Prepričan je, da so vsi zastareli in da ne spremljajo dogajanj v Evropi danes, prav tako namenljajo premajhno skrb zdomstvu. Deklarativno zaščito mora spremljati zavzeto prizadevanje same manjšine za ohranitev svoje identitete, poglobitvega pomena pri tem pa so, kot pravi, njene primerjalne prednosti pri vzpostavljanju gospodarskih, socialnih in kulturnih stikov.

Marjana Mirković

6. junij Slovenski dom KPD Bazovica, Reka Razstava fotografske skupine Ženski pevski zbor Lira, zborovodja Doris Kovačič

Zanimivo razstavo fotografske skupine, ki jo vodi mentor Istog Žorž, je odprl predsednik KPD Bazovica Vitomir Vitaz. Večer, ki ga je povezovala Petra Aničič, je popestril nastop ženske pevske skupine Lira, v kateri prepeva tudi članica fotografske skupine Marijana Košuta, ena izmed pevk skupine Lira.

Na programu so bile tokrat pesmi *Zvoni pjesma* (Zveni pesem) Josipa Kaplana, *Za ples in Biži, biži maglina* (Pojdi, pojdi preč, meгла) Slavka Zlatića, s katero so, sodeč po nasmejih in ploskanju, posebej osvojile simpatije obiskovalcev.

ŽePZ Lira pogosto nastopa; v zadnjem času je bila tako gost na slovesnem koncertu v dvorani reške Filodrammatice, organiziranem ob drugi obletnici uspešnega mladinskega pevskega zbora Josip Kaplan, ki ga vodi ista zborovodkinja in se imenuje po skladatelju slovenskega rodu Josipu Kaplanu, njegova glasba pa sestavlja tudi precejšen del repertoarja. Pevke so že četrtič sodelovale tudi na pevski prireditvi *Naš kanat je lip* konec maja v Poreču in na županijskem pevskem srečanju *Kanat pul Ronjgi*, s pesmijo pa so tudi letos obogatile odprtje plaže za invalide na Costabeli in športno tekmovanje Pritecimo v poletje v Žurkovu. Celovečerni koncert na prostem pa so pevke pripravile ob bazenu razkošne vile Astre v Lovranu, na kateri je postavljena spominska plošča Josipu Kaplanu, ki je v njej živel in deloval. Več: www.vs-lira.hr

Marjana Mirković

Večer je povezovala Petra Aničič. Foto: Istog Žorž.

7. junij
Arboretum, Volčji potok
Od Čedadada do Monoštra

MePZ KPD Bazovica, ki ga vodi Franjo Bravdica, je bil letos že drugič zapored povabljen na pevsko srečanje z naslovom *Od Čedadada do Monoštra*. Dvanajsta prireditelj je potekala pod geslom *Ko pesem srca vname*.

Revija je imela tokrat še poseben pomen, ker je potekala v letu ob 500. obletnici rojstva Primoža Trubarja, ki je napisal tudi prvo slovensko pesmarico. Na to je v uvodnem govoru med drugim spomnil Rudi Štimac, sicer dvajsetletni predsednik revije *Primorska poje*. Poudaril je, da moramo zdaj, ko je naša domovina v družini velikih narodov, še bolj varovati svojo kulturno dediščino in biti njeni zvesti prenašalci. In prav zato je revija letos zrasla v mogočno drevo, ki je pritegnilo ljubitelje petja iz domovine in zunaj nje.

V prelepem okolju Arboretuma je bil napovedan nastop devetindvajsetih skupin, nastopilo pa nas je šestindvajset, otroških, moških, ženskih in mešanih zborov; sodelovali sta tudi folklorna skupina *Studenac* in klapa *Čikat* iz Lošinja. Spoznali smo vrsto novih skupin in zborov ter se srečali z znanci, zboroma iz Logatca in Vrhnike ter ljudskimi godci in pevci Porini pa počini iz Miklavža pri Ormožu, ki so vsi že gostovali v Slovenskem domu na Reki, družili pa smo se tudi z vodjo gledališke skupine KD Miklavž Cvetko Kocjan.

Revijo je organiziralo Kulturno-humanitarno društvo Alvarado iz Kamnika, ki ga vodi Peter Razpet. On nas je tudi prvi v nagovoru pozdravil in nam zaželel dobro počutje.

Slavnostni govornik je bil Vladimir Jan, legenda zborovskega petja na Primorskem, vendar je njegov govor žal prekinila nezgoda s praktično, ki so se podrli in se je del pevcev skupnega zbora - zrušil. Med njimi so bili tudi naši pevci in pevke. Na srečo ni nihče utrpel hujše poškodbe, ena naših pevk pa še vedno občuti posledice udarca.

Kdor poje rad, je večno mlad, pravi pregovor in prav zato smo združeni zbori pogumno ostali na odru (čeprav brez dela praktično), da bi zapeli skupno naštudirane pesmi. Tedaj pa je nepričakovano in iz vedrega neba treščilo, zagrmelo in se ulilo. To nas je presenetilo in vsi smo zbežali pod streho. A tudi naliv je kmalu

minil, vrnilo smo se na oder in vsi zbori združeno zapeli *Ljubezen do domovine* Antona Foersterja in *Slovenska dežela* Benjamina Ipavca. Revija je nato potekala po napovedanem vrstnem redu. Ker smo pevci s Hrvaške nastopili zadnji, smo lahko spremljali ves program, v katerem pa so nas navdušili vsi nastopajoči, še posebno pa otroški zbori. Ljudska pesem se je glasila iz nastopa v nastop in nam vsem polnila srca, saj nam ljubezni do glasbe ne primanjkuje, bodisi med nastopom bodisi ko uživamo v poslušanju. Ne nazadnje gre za del naše identitete, ki jo tako ohranjamo, obenem s tem pa tudi kulturno dediščino.

Naš zbor je nastopil predzadnji: zapeli smo ljudsko *Škrjanček poje* v priredbi Antona Schwaba in hrvaško pesem *Slušaj, mati*. Poželi smo kar velik aplavz in na željo občinstva zapeli še primorsko *Senjsko besedo* Josipa Kaplana in dalmatinsko *More moje*.

Po izrečeni dobrodošlici, lepem sprejemu in zanimivem programu smo domov prinesli lepe vtise in spomine.

Naj omenim tudi, da smo pred nastopom uživali na razstavi orhidej in v vožnji z vlakom po parku prelepega Arboretuma, polnem raznovrstnega cvetja in rastlin.

Boža Grlica

7. junij
Izlet na Samarske stene

Čeprav vremenska napoved ni bila ugodna, na »zbornem mestu« v Mrkoplju pa se je ulil dež, majhna skupina desetih članov in gostov ni odstopila od načrtovanega izleta na *Samarske stijene* v Gorskem kotarju. Dež je kmalu ponehal in tako je izlet naprej potekal po delno sončnem vremenu. Pogumni morajo imeti srečo!

Po kratkem premoru na Matić poljani pri spomeniku 26 zmrznjenim partizanom, preminulim februarja 1944, smo nadaljevali pot do znanega »13. kilometra« na Begovi cesti od Mrkoplja za Jasenak. Od tam smo naprej morali peš. Večja skupina se je zaradi mokrote odločila za nekoliko krajši obisk severne skupine sten, dva člana pa sta krenila proti Ratkovemu zavetišču, leseni koči pod visoko skalo. Lepota sten je očarala vse udeležence, predvsem goste iz Avanturističnega kluba (pravzaprav jadranskega, se pa razen jadrnanja ukvarjajo še s številnimi drugimi dejavnostmi) Odisej

iz Ljubljane. Ker je izlet v *Samarske* in *Bijele stijene* tradicionalen, lahko upamo, da bomo imeli prihodnje leto veliko več sreče z vremensko napovedjo in da bo tudi udeležencev veliko več.

Pri vrnitvi smo opazili, da je na Matič poljani pri spomeniku položen venec, ki ga prej ni bilo. Skrivnost se je razkrila v planinskem domu v Tuku, kjer je številno občinstvo prepevalo znane partizanske pesmi. Tisto soboto je namreč potekal poletni del memoriala miru, posvečenega zmrznjenim partizanom.

Darko Mohar

Skupina pogumnih planincev pred vstopom v Samarske stene. Foto: Darko Mohar.

11. junij

**Slovenski dom KPD Bazovica, Reka
Svet slovenske narodne manjšine
Primorsko-goranske županije**

Na redni letni seji, predzadnji letos, so se navzoči (Milica Barbalić, Marija Birk, Jasmina Dlačić, Tanja Fućak, Dušanka Gržeta, Milan Grlica, Loredana Jurković, Marijana Košuta, Boris Rejec, Kristina Riman, Dragica Rizman, Marija Travner, Marta Vitaz in urednica) seznanili s finančnim stanjem, realizacijo programa in načrti za prihodnje, na dnevnem redu pa je bil tudi bilten Kažipot.

Pregled programa je potekal v skladu z načrti, če ne računamo zamude pri izhajanju Kažipota, do katere je prišlo zaradi težav administrativne in tehnične narave. Odziv na predstavitev knjige Trst je naš! dr. Jožeta Pirjevca je bil dober, avtor mu je namenil tudi svojo četrtkovo gloso v tržaškem Primorskem dnevniku, v reškem Novem listu pa je z njim izšel zanimiv intervju,

ki ga je objavil Neven Šantić. Pogovor o dejavnostih je znova pospremil predlog za ustanovitev pevskega zbora, otroškega ali mladinskega - odvisno od odziva -, predvidoma pa ga bo vodila Kristina Riman. S tem je seznanjeno tudi vodstvo KPD Bazovica, ki je pristojno za tovrstno dejavnost.

Naslednja seja Sveta SNM PGŽ:

10. september 2008 (19.00), odprto za vse zainteresirane.

Marjana Mirković

Svet slovenske narodne manjšine Reke

Sešel se je tudi svet na mestni ravni, sejo je vodila predsednica Dušanka Gržeta. Navzoče je seznanila s finančnim stanjem, sledil je pregled uresničenega programa, pri čemer so poudarili predvsem dober odziv na predavanje Tadeja Brateja. Spregovorili so tudi o dejavnosti do konca tega leta, ki med drugim predvideva nadaljnjo organizacijo predavanj. Beseda je tekla tudi o stroških pri izhajanju Kažipota, pri katerih svet na mestni sodeluje s kritično petine zneska. Na to temo pa se bo predvidoma še pred počitnicami sešlo še uredništvo biltena.

Marjana Mirković

8.-12. junij

**Izlet planinske skupine v Kakanj
Kakanj drugič ali malo drugače**

Tokrat so priprave potekale malo bolj sproščeno - vedeli smo, da si želimo predvsem udoben in hiter avtobus, da bi bilo na poti čim manj trpljenja. To je, seveda, premeril Milan, kajti če je njemu dobro, je nam super ... Zadelek je bil v polno, lep in udoben, hiter in zračen ...

Noč

Z Delte so nas pospremili ob 22.00 uri, na kratko smo si vsi pomahali in odpotovali. Hudo je bilo samo gledati našega ljubega voditelja skupine, ki je iz objektivno-subjektivnih razlogov ostal doma ... Zato vse te besede posvečam tudi njemu. Ne bom pisala novinarsko, ampak kar po svoje, pometala bom vtise na papir, da si lahko vsak zajame polno žlico.

Prvi dan

Potovanje je bilo prijetno, kavica na starem mestu v Zenici, tokrat so smetnjak zaznamovali, da se ne bi kdo zmotil. Na istem križišču so nas čakali naši gostitelji in odšli smo v nji-

hove nove prostore. Pozdravi, malo okrepčila, darila in veliko dobrega razpoloženja.

Obiskali smo spomenik rudarjem in položili cvetje. Sprehodili smo se po Kaknju in odšli na sprejem k županu. Gospod Mensur Jašarspahič nam je povedal vse svoje želje in vizije za razvoj tega prikupnega mesta ter o povezanosti rudarstva Kaknja in Slovenije.

Ker vsako naše srečanje popestrimo tudi s kulturnim dogodkom, smo ob 18.00 uri v njihovem rudarskem muzeju odprli razstavo fotografij Reke fotografske skupine KPD Bazovica. Zaigrali so muzikantje pod vodstvom predsednika slovenskega društva iz Kaknja Jožefa Špringerja.

Končno smo se odpravili na »Ranč« ali »Farmo« in se razdelili po hišicah. Potem pa se je začelo - pogovori, spomini, vtisi, šnopček, »meze«, rakijica, pirček, vinček, »meze« in čez vse pesem, zvečer še muzikantje ... samo zraven je bilo treba biti in uživati. Utrujeni smo zaspali in zjutraj vse začeli znova.

Olimpijska planina Bjelašnica

Skupina planincev se nas je odpravila na Bjelašnico. Ogledali smo si Olimpijski center in se s trisedežnico iz Babinega dola odpravili proti vrhu, približno na 1700 metrov nadmorske višine. Naprej peš proti vrhu. Od zgornje postaje žičnice je ostalo le ogrodje, pa stavba starta smuka in na vrhu meteorološka postaja. Na višini 2078 m. n. m. smo se malo okrepčali in po grebenu Bjelašnice odšli proti planinskemu bivaku. Pot ni ravno prijetna, je še precej snežišč. Pred bivakom nam je naš vodnik, enainosemdesetletni rojak Drago Bozja povedal zgodbo svojega življenja. Kljub nalive je bilo vse izredno zanimivo in poučno. No, saj je Milan vse posnel s kamero, pa si bomo morda kdaj vsi skupaj to pogledali in poslušali. Do bivaka je bilo še kar, naprej pa ... - »le kam, le kod me nosijo peroti?«, markacije so izginile, mi smo pa po bregu, bukovem listju, snežiščih, drseli proti Babinemu dolu ...

Vsi smo prišli, utrujeni, zadovoljni, polni vtisov. Šnopček, vroča mineštrica, ajdovi ocvrтки in sveži sir. Splezali smo v avtobus in skozi

Kakanj 2008. Arhiv PS KPD Bazovica

prometno gnečo Sarajeva odšli na »Farmo«. Praviijo, da je Bjelašnica edina planina v okolici Sarajeva, ki ni omenjena v nobeni pesmi. Nič čudnega. Zoranu moja posebna zahvala za pomoč in potrpežljivost v mojem trpljenju navzdol po bregu.

Drugi dan

Sretno! Mala skupinica noro korajžnih se je odpravila na ogled rudnika, pravega rudnika, tistega pod zemljo, s pravimi rovi, vagončki in pravimi rudarji, v pravih rudarskih škornjih, čelado z lučjo, zaščitno opremo ... No, lopat nam niso dali, so rekli, da bomo samo gledali. Vtisi: česar nisi videl, nisi dojel. Kar sem videla in se naučila, ne bom nikoli pozabila. Ker je bil moj dedek rudar, lahko samo rečem, da se tudi zdaj v mojem telesu pretaka nekaj premogovega prahu. Kolikokrat sem slišala in izgovorila »*Sretno!*« Slišala hripave, pa vendar mehke in iskrene »*Sretno!*«. Proti koncu je bil tudi moj glas hripav in zamolkel, vendar se je iskrenost v tej preprosti besedi stopnjevala.

Druga skupina si je ogledala znamenitosti Kraljeve Sutjeske: džamijo Mohameda II. Fatiha iz XV. stoletja, ki je najstarejša v Bosni in Hercegovini, frančiškanski samostan, utemeljen leta 1340, in obnovljeno bosansko hišo, spomenik kulture iz XIX. stoletja. Zahvala gre tudi vodji Josipu Brđanoviću, ki vodi turiste v ta mnogim povsem neznan kraj. Jaz sem vse to že videla in upam, da so vsi uživali v lepotah kraja in zgodovine, kot mi pred tremi leti. Utrujeni in polni vtisov se vračamo na našo farmo v objem ljubih domačinov. In spet se vse vrti po starem. Dobrote se kar nizajo, mi se prepuščamo pesmi, pijači, hrani, veselju in smehu.

Kozolec

V tem prelepem koticu med gozdovi in hribi, ki tako spominjajo na slovenske domače kraje, je zrasel še en simbol naše povezave z domovino, prelep kozolec. Kot se spodobi, je bila tudi slovesnost primerna; na trobento je zaigral vnuček Jožefa Špringerja, trakec pa sta skupaj prerezala Jožef Špringer in Milan Grlica.

Vem, vem, jutri ob slovesu bo hudo, kakor vedno ... ampak o tem bom premišljevala jutri. *Ej, drugovi jel' vam žao, rastanak se primakao ...* Vedno je hudo ob slovesu ... Leta tečejo hitro,

dnevi še hitreje, mi bomo znova skupaj neke ... tukaj, tam, a vedno v mislih in srcu.

Gremo domov

Kavica in počitek v Bugojnu, livanjski sir in v Gračacu »*Braja*«, kosilo, ki smo ga krepko popestrili s pesmijo in plesom. Morje na levi strani. Vratnik, Senj, Reka, Bazovica, Delta in postelja ...

Jasna Zazijal Marušić

Drago Bozja, legenda slovenstva v BiH

Člani planinske skupine KPD Bazovica so se med izletom v BiH med drugimi srečali tudi z Dragom Bozjo, znano osebnostjo med tamkajšnji rojaki in pravo legendo slovenstva, planincev in smučarjev v Bosni in Hercegovini, posebno znanem po pomembnem prispevku v organizaciji zimskih olimpijskih iger (ZOI) v Sarajevu leta 1984.

Omenjata ga seveda tudi obe nedavno predstavljani monografiji, *Slovenci v BiH skozi pričevanja, spomine in literarne podobe 1831-2007* avtorice dr. Vere Kržišnik-Bukić (Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana 2007) in zbornik *Četrta stran trikotnika - znameniti Slovenci in slovenska društva v BiH 1878-2000* (Mladinska knjiga Založba d.d., Ljubljana 2008).

Njegovo zanimivo pripoved, posneto na zgoščenki, na katero nas je opozoril podpredsednik KPD Bazovica Milan Grlica, objavljamo v celoti.

Drago Bozja: Sin, vse, kar imaš, si dosegel v Bosni, vendar ne pozabi na Triglav!

»Moj oče je bil Slovenec (Martin Bozja, op. ur.), rojen v vasi Podgorica blizu naselja Šmarje - Sap. V Sarajevo je prišel leta 1904 in v svojem rokopisu za knjigo *Monografija malog čovjeka* - v njej je pri osemdesetih letih povzel vse svoje življenje, moja želja pa je, da se objavi - se je odpravil v Bosno, ki je bila tedaj, kot so ji pravili, mala Kalifornija.

Po poklicu je bil kolarski mojster in v Bosno je pripeljal *kranjski voz*. V Sarajevu se je poročil in iz te kombinacije sem se 13. avgusta leta 1927 rodil jaz. Zahvaljujoč materini družini, sem od malih nog smučal in planinaril, na te-

leviziji sem bil prvič že pri šestih letih; tja me je pripeljal profesor Mazarić kot smučarja na Bjelašnici in verjetno se mi je zato ta planina kmalu tako priljubila. Šolal sem se v Sarajevu in ves čas sem hodil v gore po tukajšnjih privlačnih turah, planinah mojega otroštva, kot so Treskavica, Čvrstica, Prenj, Visočica, Ozren z vrhovoma Crepoljsko in Bukovik, oba visoka nad tisoč petsto metrov, slednji s čudovitim slapom Skakavac, pa Bjelašnica ... In šele v poznih letih sem dojel, zakaj imam tako rad planine: ugotovil sem, da zato, ker gre pri planinarjenju in druženju s planinami za edino pošteno človekovo aktivnost, ki ne pozna kompromisa, kjer morate vse storiti sami, nihče ne more tega namesto vas. V športu, ki ga sicer cenim, ni tako, temveč smo tudi priče goljufanju, ne glede na vso sodobno elektroniko.

Zgodaj sem začel tudi smučati. Moj oče je prvi v BiH začel izdelovati smuči iz trdega jesenovega lesa in ko se je ta dejavnost razvila, je izdeloval po sto parov na leto in moje prve smučke so bile njegovo delo. S prijateljem Lazom Rusjanom, potomcem slovenskega letalca Rusjana (Edvard Rusjan, prvi slovenski letalec, rojen v Trstu 1886., op. ur.), sva izdelala smuči s plastično podlogo, lepo oblikovane in z oznako nekakšne rakete; imenovala sva jih RU-BO (Rusjan-Bozja), vendar nama ni ravno uspelo, plastika je bila slaba in na Jahorini so se nama ljudje smejali, ker se je večkrat odlepila. Tem prvim poskusom so sledili drugi, nekateri tudi uspešni. Preden sem šel k vojakom, sem leta 1946 in celo pred drugo svetovno vojno redno hribolazil po že omenjenih planinah, sploh pa sem se zaljubil v slap Skakavac.

Po drugi svetovni vojni in odsluženem vojaškem roku sem se včlanil v planinsko društvo Bjelašnica in v njem aktivno deloval, do zadnje vojne sem opravljal vrsto funkcij in dolžnosti. Naj se pohvalim, da sem tudi eden izmed ustanoviteljev Gorske reševalne službe v BiH. Šestnajst let sem bil načelnik njene postaje v Sarajevu; bila je dobro organizirana in enakovredna slovenskim, kar so mi priznali tudi v Sloveniji. Tako sem postal tudi inštruktor in član komisije za inštruktorje pri gorski reševalni službi na zvezni ravni. Vsa ta dela sem opravljal brez nadomestila, prostovoljno in v prepričanju, da človeku, če želi delati kaj takšnega, denar ne more biti pravi motiv. Bil sem tudi v pripravljalnem odboru za ZOI. Mojih 160 diapozitivov je bila edina doku-

mentacija, ki je skupaj s projekti odpotovala v Atene in pričala o tem, kje smo in kakšni so naši tereni (Mednarodni olimpijski komite je na 80. seji 18. maja 1978 v Atenah organizacijo XIV. zimskih olimpijskih iger zaupal Sarajevu; v konkurenci sta bili še mesti Sapporo in Göteborg, op. ur.). Nekega dne me je poklical predsednik mestne skupščine Sarajeva Ante Sušić - pozneje je bil na čelu izvršnega komiteja - in vprašal, ali bi sprejel mesto direktorja sektorja za šport za ZOI. Odgovoril sem mu, da nimam pojma o ZOI, a je odvrnil, da ga tudi oni nimajo. Tedaj sem bil, kot direktor predstavništva zagrebške tvrdke za BiH in Črno goro, na dobrem položaju. Ko me je po tednu dni Ante znova poklical in dejal, da do naslednjega dne želi moj odgovor, sem po prihodu domov skupaj s soprogo in sinom začel razmišljati, kaj storiti. Sin me je spomnil na prvomajski izlet pred leti, ko smo se z Bjelašnice spustili v *Babin dol*, kjer je bilo še vsaj meter snega, posedali na hlodu in gledali okoli, kje vse bi lahko postavili žičnice. Rekel mi je, da se spominja tega najinega in posebno mojega sanjarjenja o smučarskih stezah in da ima le peščica ljudi na svetu možnost uresničiti svoje sanje. In tako sem sprejel ponujeno dolžnost. Sušić mi je povedal, da me ne bi sprejel, če si ne bi bil vzel časa za razmislek. Dodal je

Martin Bozja. Foto: *Slovenci v BiH skozi pričevanja, spomine in literarne podobe 1831-2007* avtorice dr. Vere Kržišnik-Bukić.

tudi, da je moral vedno moledovati za denar za gorsko reševalno službo in da mu bo zdaj te stroške uspelo vključiti v proračun. Kot mi je pozneje rekel, me je »vrgel ven skozi vrata, a sem se mu vrnil skozi okno«. Na ZOI sem bil direktor sektorja za šport, ni mi žal, to je bilo težko, a izredno lepo delo, ki mi je ostalo v najlepšem spominu. Družil sem se z ljudmi iz vse Jugoslavije, posebno z dobrimi prijatelji iz Slovenije, če naštejemo samo nekatere: Lakota (Peter Lakota, znani slovenski smučar iz šestdesetih let prejšnjega stoletja, op. ur.), Senčar (Dušan Senčar, soustvarjalec smučarskih prog na Pohorju, op. ur.), brata Gorišek (Lado in Janez, ki sta prevzela Bloudkovo konstruktorsko dediščino na skakalnici v Planici, op. ur.) - vsi so nam veliko pomagali in prispevali k temu, da so olimpijski objekti dobili pravo podobo, zato jim gre zahvala za pomemben delež pri soustvarjanju lepe slike na ZOI.

Pozneje sem se vrnil v službo in k planinam, ki se jim nisem nikoli odrekel. Veste, oče mi je pri petinosemdesetih letih za rojstni dan - umrl je leta 1981, star devetdeset let - dejal: 'Sin, vse, kar imaš, si dosegel v Bosni, vendar ne pozabi na Triglav!' In nisem pozabil.«

Vično ganjen in s solzami v očeh Drago Bozja končuje svojo pripoved in dodaja, da se bo na slovenskega očaka kmalu znova povzpel.

Za vse nostalgike, ki še niso pozabili veličastnih dni sarajevske olimpijade, na kateri je prvo jugoslovansko/slovensko srebrno kolajno na ZOI prejel Jure Franko in čez noč postal priljubljen v Sarajevu (*Volimo Jureka više od bureka - Ljubši nam je Jurek kot burek*), pa še naslov spletne strani s podatki o tem nepozabnem letu 1984: http://www.aafila.org/5va/reports_frmst.htm

Prevod in priredba Marjana Mirković

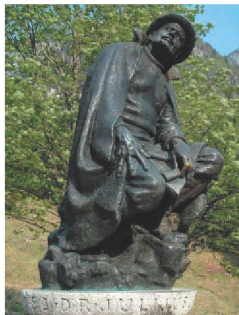
12. junij Planinska zveza Slovenije, Ljubljana

Založniški odbor Planinske zveze Slovenije je na novinarski konferenci predstavil ponatis Kugyjeve knjige Dr. Julius Kugy - Iz mojega življenja v gorah, ki je izšla leta 1937 v prevodu Mire M. Debelak. Nova izdaja vsebuje tudi doslej neobjavljeno dopisovanje med Kugyjem in Debelakovo. PZS je s tem želela počastiti 150. rojstni dan velikega človeka, ki še danes združuje Slovence, Italijane in Avstrijce.

Julius Kugy

Pisatelj, ki je bil doma v gorah, planinec, glasbenik, trgovec in humanist, se je rodil pred 150 leti v Gorici, umrl pa je leta 1944 v Trstu. Kugy je veliko prepotoval in stanoval marsikje, vseskozi pa se je baje imel za »prebivalca doline Trente«, kjer bodo spomin nanj počastili s proslavo 12. julija. Več: www.pzs.si, www.primorski.it

Marjana Mirković

Julius Kugy. Foto: www.upload.wikimedia.org

14. junij Slovenski dom KPD Bazovica Schönwiese n, gledališka skupina ZIK Črnomelj

Prispevek o obisku gledališke skupine ZIK iz Črnomlja bo objavljen v septembrski številki Kažipota.

15. junij Izlet na Veliki Kozjak na Velebitu

Po *Samarskih stijenah* smo organizirali še en izlet v skalnati svet hrvaških hribov, in sicer na veliki Kozjak na severnem delu Velebita. Vreme spet ni kazalo najboljše, dan pred izletom so bila na Velebitu huda neurja z močnimi nalivi, a se je spet vse izteklo dobro. Dan je bil oblačen in suh.

Tudi tokrat smo se planinci razdelili v skupini. Večja je odšla na vrh, do katerega je bilo dve uri hoje, manjša pa na Štirovačo, krasno dolinico v srcu velebitskih gozdov. V dolini na dan privre močan izvir z zelo hladno pitno vodo. Vodja planinske skupine se je s Štirovače podal skozi še vedno zelo moker gozd do planinskega doma na Mrkvštu, ki ga vzdržujejo zelo pridni planinci iz PD Zavižan iz Senja. Tu smo navezali stik s predsednico društva, gospo Nedo Turino, in ugotovili, da se dom lahko izkoristi za večdnevni izlet v najlepše in najmogočnejše

hrvaško gorovje.

Medtem so pohodniki prispeli na 1620 metrov visoki vrh, uživali v krasnih razgledih na Velibit v smeri proti Liki, se vrnili do avtomobilov in prišli na Štirovačo. Tu je sledilo družabno popoldne, ki se je zavleklo skoraj do večernih ur. Ob vrnitvi smo obiskali še Mlekarno družine Tomačič v Krasnem, nakupili nekaj izvrstnega krasnarskega sira in srečno opravili kar precej dolgo pot do Reke.

Darko Mohar

Na Velikem Kozjaku. Foto: Dionis Jurič.

NAPOVED JULIJ

3. julij

Državni zbor RS, Ljubljana
Vseslovensko srečanje

Osmo vseslovensko srečanje iz zamejstva in izseljenstva bo letos usmerjal termin **medkulturni dialog**, s katerim želi organizator poudariti in obogatiti eno izmed izbranih prioritet slovenskega predsedovanja Svetu EU v vsej svoji različnosti, kot piše v vabilu, ki ga je pripravila Komisija DZ RS za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu. Z izbrano tematiko želi srečanje pritegniti tudi predstavitev različnih izkušenj in predlogov, med drugim o tem, kako ohranjati kulturno dediščino, spodbujati medgeneracijski dialog, razvijati slovenski jezik zunaj meja RS in ohraniti slovensko identiteto zlasti med mladimi.

Marjana Mirković

4.-6. julij

Izlet na Triglavsko jezera

Za prvi letošnji pohod v slovenske Alpe je predviden obisk doline sedmerih Triglavskih jezer in vzpon na nekaj več kot 2300 metrov visok vrh Veliko špičje. Pohod bo organiziran od planine Blato čez Planino pri Jezeru v

Fužinskih planinah. Po končanem pohodu je predviden še obisk Srečanja v moji deželi v organizaciji slovenske izseljenske matice, ki bo letos na Goriškem in kjer se bomo spet srečali s prijatelji iz Kaknja.

Darko Mohar

8. julij

FHŠ, UP, Koper

Okrogla miza o manjšinah

Okrogla miza na temo manjšin bo namenjenem študentom podiplomskega študija poletne šole META humanistika, ki letos poteka že tretjič, tokrat z naslovom Pre-misliti Evropo: Konstrukcije novega. Organizator je Fakulteta za humanistične študije, sodelovali pa bodo predstavniki različnih manjšin na območju Istre in severnega Jadrana. Predstavili bodo položaj svoje manjšine v družbi, njihovo organizacijo, ustanove, politične in šolske organizacije, medije in vsakdanje življenje.

Slovensko manjšino bosta v tem okviru predstavila člana Sveta slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije Dimitrij Jelovčan Bulatović in urednica Kažipota.

Marjana Mirković

12.-13. julij

Izlet planinske skupine na Jezersko

Jezersko je mestece v krasni visokogorski dolini na sami meji z Avstrijo. Povzpeli se bomo do Češke koče pod severno steno Grintavca, najvišjega vrha Kamniških Alp. Od tam se lahko povzpemo na številne ostre in visoke vrhove po zelo zahtevnih smereh. Omogočen bo tudi razgled samega mesta, manj zahtevni pa se bodo lahko povzpeli tudi na nekoliko nižje okoliške vrhove.

Darko Mohar

Češka koča. Foto: www.raj-jezersko.si

18.-20. julij Prezid CD festival

V goranskem mestecu Prezid bo tudi letos potekal festival in prinesel, kot napoveduje organizator, slovensko-hrvaško društvo Contradekorum, tri dni veselja, ljubezni, sožitja, prijateljstva, druženja in zabave. Srečanje uradno nosi poslanico kot festival glasbe in prijateljstva ter združuje prebivalstvo z obeh strani meje. Obiskovalci bodo prvega dne lahko uživali in plesali v zvokih osemdesetih, dan pozneje ob koncertih rokvske glasbe skupin iz Slovenije, Hrvaške in BiH, nedelja pa bo namenjena igram brez meja, petju s skupino Karaoke in plesu po željah poslušalcev in ustvarjalcev. Odprta bo tudi razstava in poskrbljeno bo za najmlajše, je na spletni strani www.contradekorum.com med drugim zapisal predstavnik organizatorja Bernard Godeša, sicer tudi predsednik Slovenskega kulturnega društva Gorski kotar iz Čabra.

Marjana Mirković

Slap Šumik. www.hrphotocontest.com

NESPREGLEDANO

Svet za narodne manjšine RH že zasedal
9. novembra in 3. decembra 2008
Odločitve in sklepi

Predsednik Sveta za narodne manjšine RH dr. Aleksandar Tolnauer je v nedavnem pogovoru urednici Kažipota potožil, da je težko preverjati verodostojnost prijavljenih projektov. Kar zadeva svet, pa je na ažurni spletni strani kaj lahko preveriti celo novice iz prihodnosti in *Zapisnik s 25. seje z dne 9. 11. 2008* in 3. 12. 2008. Več: http://www.savjet.nacionalne-manjine.info/odluke_zakljucci.html
www.nacionalne-manjine.info

CD FESTIVAL '08

18/07/08 LIVE DJ '80 koncert festivala 21:00 -slovensko hrvaško, vokalno, instrumentalno, elektro-...	PREZID	19/07/08 ROCK KONCERT koncerti skupin 18:00 -slovensko hrvaško, vokalno, instrumentalno, elektro-... PREZID AORTA HR ISHATZ HR KREČ BIH CONTRA DEKORUM SLOVENIJA
---	----------------------	--

www.contradekorum.com

Plakat za festival je oblikoval Bernard Godeša

NAPOVED AVGUST

23.-24. avgust
Izlet na mariborsko Pohorje

Za začetek jesenskega, podopustniškega delovanja planinske skupine je predvideno potepanje po štajerskem koncu in obisk zelenega ter zelo lepega Pohorja, glava Šumik in številnih drugih naravnih znamenitosti svetovno znanega smučarskega hribovja.

Darko Mohar

AKTUALNO

Vlada sprejela strategijo

Vlada RS je 12. junija sprejela strategijo o odnosih RS s Slovenci zunaj njenih meja (v celoti objavljeno v aprilski številki Kažipota) in tako izpolnila obveznost iz zakona o odnosih Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja, sprejetega aprila 2006.

Kot določata 12. in 95. člen zakona, mora vlada najpozneje v roku dveh let po sprejetju

krovnega zakona oblikovati in sprejeti strategijo za oblikovanje odnosov do Slovencev zunaj njenih meja. Pri pripravi strategije sta sodelovala sveta vlade za Slovence v zamejstvu (člana iz RH sta Darko Šonc in Vitomir Vitaz, op. ur.) in za Slovence po svetu, oba ustanovljena na podlagi omenjenega zakona kot stalni posvetovalni telesi vlade. Namen strategije je zagotoviti ustrezne gmotne, družbene in politične razmere za uspešen enakovreden razvoj slovenskega jezika in kulture ter za ohranitev slovenske identitete med rojaki zunaj meja Slovenije. V uvodnem delu strategije so predstavljeni temeljni pojmi ter njen namen in pomen, sledijo temeljni cilji in delovanje po posameznih področjih (zunanja politika, kultura, gospodarstvo in regionalno sodelovanje ter področje financiranja).

Strategija se bo izvajala po programskih obdobjih, njihove vsebinske prednosti bodo prav tako sooblikovali člani svetov za Slovence v zamejstvu in za Slovence po svetu, sprejela pa jih bo vlada. Več: www.sta.si, www.vlada.si
Marjana Mirković

Dopolnilni pouk slovenskega jezika in kulture

Dopolnilni pouk slovenskega jezika in kulture se je na Hrvaškem na pobudo Ministrstva za šolstvo in šport RS začel v letih po osamosvojitvi obeh držav. Po neuradnih informacijah pa so za jesen napovedane organizacijske spremembe, ki predvidevajo, da bo pouk na območju Istre in Primorsko-goranske županije v prihodnje poučevala učiteljica, izbrana na podlagi spomladanskega razpisa v okviru šol v RS.

Leta 1992 se je pouk najprej začel v tedaj novoustanovljenem društvu Triglav v Splitu in v naslednjem šolskem letu oz. njegovem drugem polletju še v reški Bazovici. Učiteljici Vera Hrga v Splitu in mag. Marija Donadić na Reki sta vztrajali desetletje in pol ter s svojim predanim delom k obisku vsako leto privabili znova 30 do 40 novih in starih učencev. Vera Hrga je pred štirimi leti, v veliko zadovoljstvo staršev in veselje otrok, prevzela tudi pouk v SKD Lipa v Dubrovniku, a zaradi preobremenjenosti tega v iztekajočem se šolskem letu ni zmogla več. Prav tako je mag. Marija Donadić na Reki pred tremi leti začela poučevati tudi v SKD Snežnik v Lovranu, tako da je pouk skupno

potekal kar štirikrat na teden po tri šolske ure. Učenci so se v minulih letih udeleževali tudi različnih tekmovanj in poletnih šol v Sloveniji, sodelovali pa so tudi na nastopih v društvih; to velja zlasti za Split, kjer je Vera Hrga postala izjemno priljubljena prav zaradi neutrudnega in ustvarjalnega dela z učenci in dijaki tudi zunaj šolskih klopi, pa tudi z najmlajšimi, in to predvsem na odru, izdali pa so celo svoj časopis.

Pozneje in z nastankom novih društev se je pouk začel še v društvu Dr. France Prešeren v Šibeniku, kjer je ob koncu devetdesetih let poučevala Milena Ambrožič, kot redna in ambiciozno zastavljena dejavnost pa se je v šolskem letu 2006/2007 uspešno začel tudi v SKD Istra v Pulju; tam ga je vodila tajnica Jasmina Ilič Draković. Njena profesionalna izobrazba zaveda prav to področje, zato ne preseneča, da je poučevanje nadgradila tudi s pripravo slovensko-hrvaškega slovarja za otroke, poseben tečaj pa je pripravila tudi za odrasle. Ti so bili večinski obiskovalci v preteklih dveh letih tudi v društvih SKD Stanko Vraz v Osijeku, kjer tečaje vodi predsednica društva Sabina Koželj Horvat, sicer večletna prevajalka in nagrajevana književnica. Tečaj v zadarski Lipi organizirajo članice same, v KPD Slovenski dom v Zagrebu pa ga vodi Marja Crnković. Na Reki je poseben tečaj slovenščine odraslim članom društva dvakrat podarila članica društva in Sveta slovenske narodne manjšine PGŽ, sicer prevajalka Vida Srdoč, v organizaciji županijskega sveta pa je predlani pripravila tudi poseben tečaj za srednješolce, ki so želeli šolanje nadaljevati v Sloveniji.

Ohranjanje slovenskega jezika kot ene poglavitnih dejavnosti so ob ustanovitvi lani

Mag. Marija Donadić je spričevala podelila že petnajsto leto zapored. Slovenski dom KPD Bazovica, 13. junija 2008. Foto: Marjana Mirković.

napovedala tudi vodstva novih društev, Oljke v Poreču, Lipe v Buzetu in Gorskega kotarja v Čabru.

Na Reki, kjer je očitno daleč največ zanimanja za učenje slovenskega jezika (študij, zaposlitev, dnevni migranti, starejši rojaki), pa se je zelo uspešno končalo tudi drugo leto poučevanja slovenščine v javni šoli, na OŠ na Pečinah. Kot prostovoljni pouk je bilo namenjeno vsem osnovnošolcem, prijavljenih je bilo 32 učencev nižjih in višjih razredov, zaradi velikega zanimanja pa je ravnateljica Irena Margan, ki ga vodi, nadaljevanje dovolila tudi učencem, vpisanim že v srednje šole. Doslej je bila OŠ Pečine v tej zvezi deležna manjše podpore slovenskega zavoda za šolstvo in reških lokalnih oblasti. Irena Margan rada pravi, da ji je pouk v veliko zadovoljstvo in veselje, posebno zadoščenje pa so poleg pohval učencev tudi vprašanja staršev, zainteresiranih za tečaje tudi zanje.

Marjana Mirković

Letališče v Mariboru poimenovali po Edvardu Rusjanu

Mariborsko letališče se po novem imenuje po pionirju letalstva Edvardu Rusjanu. Ob tej priložnosti je potekal tudi dobro obiskan veliki letalski miting, letela pa je tudi kopija legendarnega Rusjanovega letala Eda 5, ki je prvič poletelo v Gorici marca 1910. Edvardu Rusjanu so pred vhomom v letališko poslopje odkrili tudi spominsko ploščo, v vhodni veži pa je bila na ogled razstava o življenju in delu bratov Rusjan, Edvarda in Josipa. Pripravilo jo je Združenje slovenskih športnih društev v Italiji, številnim gostom pa predstavil Vili Prinčič.

Edvard Rusjan (Trst, 1886 - Beograd, 1911)

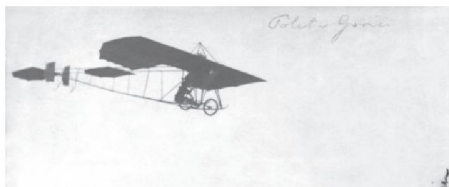
Slovenski letalski pionir Edvard Rusjan se je rodil v družini goriškega Slovenca Franca Rusjana. Družina se je zaradi očetovega dela preselila v Trst. Edvard Rusjan je prvič poletel na območju Malih Rojc v okolici Gorice 25. novembra leta 1909 z dvokrilnim letalom lastne konstrukcije *EDA I*, ki ga je zgradil skupaj s svojim bratom Josipom. To je bil prvi polet v tem delu Evrope. Edvard Rusjan se je smrtno ponesrečil 9. januarja 1911 v Beogradu. Zaradi močnega sunka vetra je letalo strmoglavilo na železniško progo pod Kalemegdansko trdnjavo, Edvard Rusjan pa je izdihnil med prevozom v bolnišnico. Pokopali so ga v Beogradu, na zad-

njo pot pa ga je v sprevodu pospremila množica 14.000 ljudi.

Prvega junija 2000 je letalski konstruktor in pilot Albin Novak predstavil svoje letalo, kopijo Rusjanovega letala Eda V, s katerim je tudi poletel nad ajdovskim letališčem.

Več: www.edvard-rusjan.it/russlo.html

Marjana Mirković

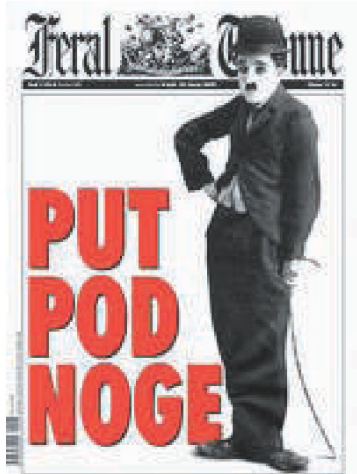
Letalo Eda V.

Foto: www.edvard-rusjan.it/russlo.html

Ugasnil tednik Feral Tribune

Po petnajstih letih je v Splitu prenehal izhajati tednik Feral Tribune, časnik, ki je s svojimi novinarji v tem obdobju prejel več mednarodnih priznanj in nagrad kot vse hrvaško novinarstvo v vsej svoji zgodovini. Časopis, ki ga ni bilo mogoče niti disciplinirati niti nadzorovati, je bil vzor marsikateremu novinarju. Kot piše ob koncu zadnjega uvodnika, ki razkriva prodoren pogled v medijsko svobodo na Hrvaškem, je Feral Tribune pisal o temah, o katerih so drugi molčali, odkrival resnice, ki so jih drugi prikrivali, in predstavljal mnenja, ki se jih drugi niso upali.

Marjana Mirković

Naslovnica zadnjega Ferala, www.feral-tribune.hr

ČESTITKA

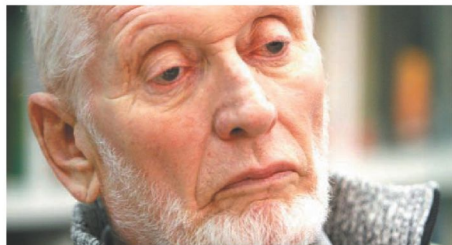
Iskrene čestitke Petri Aničić, mladi in vodilni članici fotografske skupine KPD Bazovica za univerzitetno diplomu na reški ekonomski fakulteti. Želimo ji veliko uspeha tudi pri nadaljnjem šolanju.
Uredništvo

Umrli literarni zgodovinar in filozof Taras Kermauner

V 97. letu starosti je 17. junija umrl Taras Kermauner, eden najvidnejših slovenskih intelektualcev, redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter največji poznavalec in raziskovalec slovenske dramatike.

Bil je urednik različnih revij, tudi Perspektiv ter prevajalec iz nemščine in francoščine, dramaturg pri filmu in gledališčih, režiser pri Odru 57. Pisal je članke o kulturni politiki, filmu, glasbi, slikarstvu, polemike različnih vrst, filozofske razprave, predvsem pa se je ukvarjal z literarno zgodovino in teorijo in objavil več kot 100 knjig; njegovo življenjsko delo je Rekonstrukcija/reinterpretacija slovenske dramatike. Leta 1985 je zavrnil nagrado Prešernovega sklada, sicer pa je imel vedno zelo posebno, uporno držo do sveta, ki je bila med drugim vzrok za to, da se je leta 1990 umaknil iz javnega življenja. Pogosto je imel vlogo nekakšnega guruja, čeprav si te, kot je sam izjavil, ni želel.

Lani se je vrnil v javno življenje. Pri Študentski založbi je v zbirki Beletrina izšlo obsežno esejistično-memoarsko delo Navzkrižna srečavanja. Njegova razmišljanja so vedno naletela na velik in različen odziv, v zadnjem času je dal več intervjujev in postal kolumnist Sobotne priloge Dela in tam pojasnjeval svoje poglede na preteklo in sedanjo družbeno realnost. V kolumni 24. maja je med drugim zapisal, da ga je vse življenje držala moralno in osebnostno pokonci »potreba, da nekaj, kar je

Vedno korak pred drugimi: Taras Kermauner.
Foto: www.siol.net

vredno, podarimo lastnemu narodu, ne tujemu ... Slovenija je majhna in revna njiva, na kateri primanjkuje delavcev! ... Že zdavnaj sem se odločil za slovenstvo, a v posebni obliki: za temeljno kritično analizo slovenstva, ne pa za politiko in ne za sodelovanje s hudičem - oblastjo. Mnogi moji prijatelji - sodelavci so se odločali podobno; disidentov res nismo imeli, imeli pa smo ljudi, ki so slovenstvu dali najboljše, kar so premogli na področju misli, spoznanja, znanosti, literature, poezije, dramatike, slikarstva, glasbe ... Današnja Slovenija ni takšna, kakršni sem posvetil svoje življenje; spet so jo poselile garje. Bi moral res navijati za vojaško agresivno slovenstvo, za mejo na Mirni, za samohvalo in samoslepljenje nacije, da bi obveljal za dobrega Slovenca?»

Marjana Mirković

Učiteljica dopolnilnega pouka slovenskega jezika in kulture Mojca Podobnikar, ki bo v skladu z nedavnim razpisom Ministrstva za šolstvo in šport RS ter soglasju s KPD Bazovica, SKD Snežnik in SKD Gorski kotar v šolskem letu 2008/2009 prevzela poučevanje na Reki, v Lovranu, Čabru in nekaterih istrskih mestih, išče opremljeno stanovanje. Informacije v tajništvo društva, na telefonski številki 324 321 (sreda 10.00-12.00) in gsm: 091 593 6086.

Marjana Mirković

Veleposlanništvo Republike Slovenije v RH
Alagovićeva 30, 10 000 Zagreb, RH

Veleposlanik:
dr. Milan Orožen Adamič

Uradne ure:
ponedeljek-petek od 9.00 do 12.00

tel.: + 385 1 63 11 000
faks: + 385 1 61 77 236
el. pošta: [vzg\(at\)gov.si](mailto:vzg(at)gov.si)
spletna stran:
<http://zagreb.veleposlanistvo.si>

Konzularne informacije

tel.: + 385 1 63 11 014, + 385 1 63 11 015
faks: + 385 1 46 80 387
konzularni pult (v uradnih urah za stranke):
tel.: + 385 1 63 11 013, + 385 1 63 11 026

Konzularni dan na Reki:
Slovenski dom KPD Bazovica
Ul. Podpinjol 43:
10.00-13.00 in 16.00-18.00
Datum bo objavljen naknadno

Številka je bila zaključena 20. junija 2008.